

MATAJUR

GLASILO BENEŠKIH SLOVENCEV

NAROCNINA:

Za Italijo: polletna 300 lir —
letna 500 lir — Za inozemstvo:
polletna 600 lir — letna 1000 lir
— Oglasi po dogovoru.
Posamezna številka 25 lir

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:
Videm, Via Vitt. Veneto, 32
Tel. 33-46 — Poštni predal (Ca-
sella postale) Videm 186. —
Poštni čekovni račun (Conto
corr. post.): Videm, št. 24/7418.

Leto XI. — Štev. 1 (188)

UDINE, 1. - 15. JANUARJA 1959

Izhaja vsakih 15 dni

Proces proti »beneški četi«

Težko je verjeti, da bi se bila kdaj koli vršila pred sodiščem razprava, ki bi imela tako malo zveze z objektivnim stanjem stvari, kakor je to primer pri razpravi proti bivšim beneškim partizanom in protifašističnim borcev, ki se sedaj vrši pred porotnim sodiščem v Florenci. Kdor bi se skušal o tem stanju poučiti le na temelju obtožnice, bi moral takoj odnehati, kajti tudi pri najboljši volji bi si moral priznati, da je to povsem nemogoče.

In do takega, milo rečeno presenetljivega zaključka je prišlo tudi porotno sodišče v Florenci po prvih dveh dneh razprave 22. in 23. decembra p. l., ko je obramba utemeljevala tezo, da je treba ukiniti sodni postopek proti bivšim beneškim partizanom, hkrati pa predložiti obsežno dokazno gradivo, ki zelo nazorno in vestransko osvetljuje osvobodilno gibanje in borbo v Beneški Sloveniji za časa nemške okupacije. Porotno sodišče ni moglo mimo tega dokaznega gradiva in ga je sprejelo med sodne akte razprave, hkrati pa je smatralo, da v tem trenutku (ker si baje še ni na jasnem, kaj se je med nemško okupacijo tudi Beneški Slovenije dejansko dogajalo na tem področju) ne more ukiniti sodnega postopka proti bivšim beneškim partizanom in da zato ne more že sedaj odločiti ali se nahajamo pred primeri, za katere je naravno in nujno uveljavljanje 16. čl. mirovne pogodbe, ki vsakršno sodno preganjanje bivših partizanov, ki so se borili za skupno zavzevniško stvar, izrecno prepoveduje.

In tako je porotno sodišče v Florenci sklenilo, da se razprava nadaljuje 22. t. m., pri čemer ni izključilo možnosti, da uveljavi ali 16. čl. mirovne pogodbe ali kako ustrezno italijansko zakonsko določbo, če bi v teku razprave prišlo do prepričanja, da gre očitno za primere nujnosti v borbi proti okupatorju, ne pa za dejanja, kakršna jih poznamo le iz obtožnice.

Iz vsega tega izhaja, da bo na razpravi sedaj tekla borba za obtožnico in proti njej, borba, v kateri bo javni tožilec skušal braniti obtožnico, obramba pa bo obtožnico izpodbijala in dokazovala, da v njej navedena kazniva dejanja niso taka, kakršna bi jih hotela obtožnica prikazati.

Pri tem pa obramba niti ne bo imela težke naloge, ker je vrednost obtožnice hudo omajana tudi za javnega tožilca in sodišče. Ze v svojem odgovoru na tezo obrambe, ki je hkrati pojasnila in obrazložila vojaško, politično in socialno ozadje dogodkov v Beneški Sloveniji, je moral javni tožilec odkrito priznati ne samo to, da je obtožnica »pomanjkljiva«, ampak celo to, da se na njeni osnovi sploh ne ve v kakšnih razmerah in okoliščinah so se vršila dejanja, o katerih je v njej govora. Dodal je, da se sedaj ne ve, kaj je bila ta tako imenovana »beneška četa«, ali je sploh obstajala, ali pa je obstajal le beneško-briški odred, ali pa sta ta odred in »beneška četa« eno in isto. In še marsikaj je moral javni tožilec priznati: da obtožnica »ne ve« za nemško okupacijo; da govori o županah, kakor da bi šlo za funkcije, kakršne poznamo iz današnje prakse, medtem ko so to bili fašistični »podeštá«, ki so ostali na svojih mestih le s pristankom nemških okupacijskih oblasti itd. Ko bo javni tožilec skrbno proučil dokazno gradivo, ki ga je obramba predložila sodišču, si bo mogel ustvariti popolno sliko o dejanskem stanju v Beneški Sloveniji za časa nemške okupacije in bo moral priti do zaključkov, ki bodo v diametralnem nasprotju z obtožnico.

Vse to pa bo za obtožnico izreden uspeh: s prestedki so jo krpali dobrih deset let, nastalo pa je skrpučalo, da je javni tožilec mogel tak njen značaj ugotoviti že prvi dan razprave.

Spričo tega se nam vsiljuje zaključek: kakšno vrednost naj sploh še ima obtožnica za katero so tudi na pristojnem mestu ugotovili, da je skrajno pomanjkljiva, k čemer pa moramo dodati še to — in tudi to mora biti povsem jasno tudi javnemu tožilcu in porotnemu sodišču v Flo-

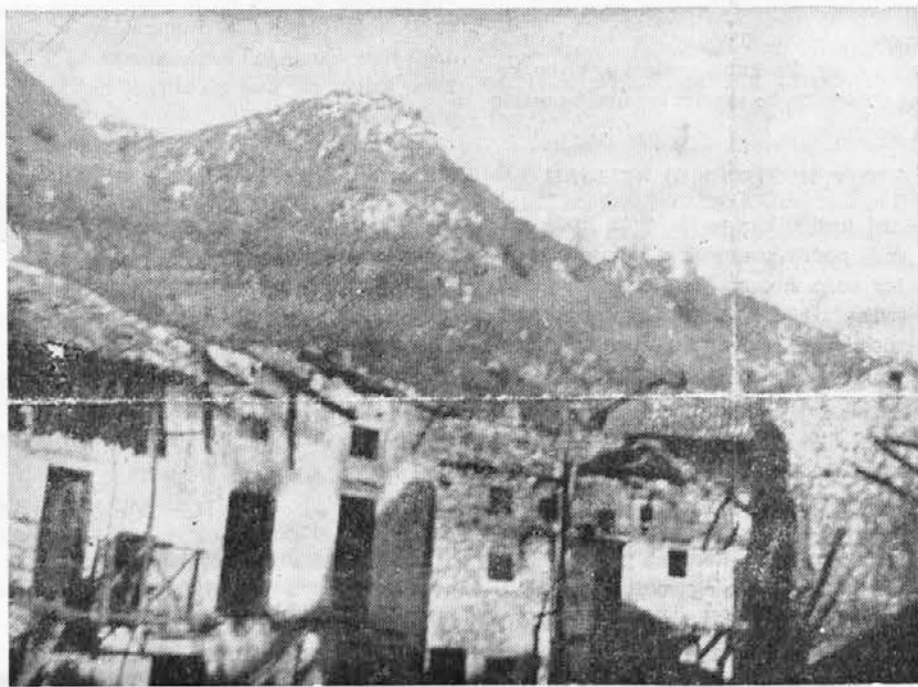
renci — da je nastala očitno na pobudo takih elementov, ki nimajo nič skupnega s protifašistično borbo nasploh, z osvobodilno borbo italijanskega naroda pa še posebej.

Pobudniki obtožnice proti bivšim beneškim protifašističnim borcev so vsekakor na oni strani barikade, ki je ločila takratno fašistično in od Nemcev okupirano Italijo od nove Italije, ki se je z orožjem v roki borila za svoj obstoj in končno tudi zmagala. Zmagala pa je, ker se je tudi italijanski narod vključil v krvavo oboroženo borbo proti fašizmu in nemškemu okupatorju — v borbo, ki jo je slovensko prebivalstvo v obmejnih krajih vodilo proti fašizmu še pred njegovim padcem in ki jo je nadaljevalo, ramo ob ramo, v bojnem tovarištvu s partizanskimi silami nove Italije, do končne zmage. Če se je prebivalstvo Beneške Slovenije pri tem borilo tudi za tako poveljno ureditev, ki naj odpravi narodnostno zatiranje, je bila to njegova naravna pravica, ki mu je

ni moč odrekati; konkretna rešitev tega vprašanja pa je bila — po skupnem dogovoru med edino takrat obstoječo in po Badoglievi vladi priznano zakonito oblastjo v Severni Italiji (CLNAI) in slovenskim osvobodilnim gibanjem v naših krajih — prepuščena bodoči mirovni konferenci. Glavni skupni cilj oborožene protifašistične borbe slovenskega in italijanskega naroda je bil takrat skupna borba proti nemškemu okupatorju in njegovim domačim hlapcem. O tem obstojajo nešteti dokumenti tako iz partizanske borbe same, kakor tudi iz okupatorjevih arhivov.

Iz tega skupnega bojnega tovarištva med slovenskim in italijanskim narodom v protifašistični borbi je zrasla nova Italija. Sodišče nove Italije je dolžno to novo Italijo zaščititi pred napadi bivših fašistov in kolaboracionistov, ki bi — edini — morali biti poklicani na odgovornost zaradi dejavnosti, ki je tudi italijanskemu narodu prizadejala toľko gorja.

D. H.

SUBID PRI AHTNU, katerega so požgali Nemci in republikinci med vojno. V Florenci sodijo naše borce za svobodo, požigalci pa so ostali nekaznovani.

IDVA Z

Septembra meseca 1901 je impresario Ivan Spehonja iz Podbonesca končal 20 metrov visoko štirioglobo piramido prav na vrhu Matajurja. Piramida je bila napravljena kot verski spomenik. Stala je 20.000 lir, kar je bilo za tiste čase velik denar.

Sam videmski nadškof Zamburlini je prišel na vrh Matajurja blagoslovit spominsko piramido in je imel tamkaj tudi mašo. Iz Furlanije in Furlanske Slovenije, iz Kobarida in raznih krajev ob Soči se je nabralo ta dan na vrhu hriba Matajurja okoli 7 do 8 tisoč ljudi.

Iz Čedadu je peljal številne romarje tedanji kaplan Blazutič. Nekateri so šli peš, drugi pa z vozovi do Sovodenj. Takrat ni bilo še nobenega sledu od korjer, ne od kamionov in kajpada tudi ne od asfaltiranih cest. Po vseh naših vaseh so popotnike iz Čedadu in Vidma pozdravljali slavoloki (archi). Na teh slavolokih so bili do Ažle samo italijanski, od Ažle naprej pa slovenski in italijanski pozdravni napis. V Ažli so se furlanski romarji iz Čedadu in Vidma združili s slovenskimi romarji iz Spetra, ki jih je vodil slovenski župnik Gujon. Eni in drugi so se medsebojno pozdravljali z živio - klici, drugi pa z evviva, da je odmevalo od bližnjih bregov. Ker je od vasice Jeronišče naprej svet bolj strm, je nadškofa Zamburlinija nosilo osem krepkih možakarjev v posebni nosilnici. Seveda so se morali moške neprestano izmenjavati, ker je bila nošnja težka. V vasici Strmici se je pridružilo še veliko število žensk, ki so šle za nadškofovo nosilnico in prepevale stare slovenske pobožne in posvetne pesmi. Nadškof Zamburlini je pohvalil ženske zavoljo njihovega tepega

petja in jih priganjal, naj še kar naprej pojejo stare slovenske pesmi, ki jih naši ljudje od nimar pojejo v naših krajih.

Strmica je mičkena vas in vendar je v njej prenočilo takrat okoli 3000 ljudi. Godba iz Nogareda v Furlaniji, ki je zmeraj spremljala furlanske romarje, je celo noč godla in med drugim zagodla tudi črnogorsko himno, ki so jo vsi navdušeno pozdravili. Takratna italijanska kraljica Helena je bila namreč Črnogorka. Drugo jutro so nadaljevali pot proti vrhu, toda vreme se je pokvarilo in začelo je deževati. Toda vseeno jih je na vrhu že čakalo na tisoče ljudi, ki so prišli tja s te in one strani. Točili so pijačo, prodajali jedačo in tudi razglednice z italijansko-slovenskimi napismi: Saluti da Matajur, pozdravi z Matajurja. Nadškof Zamburlini je imel mašo, pri kateri so prepevali slovenske in furlanske pesmi in molili na glas v obeh jezikih. Tudi pridige so bile v obeh jezikih.

Zadnje tedne lanskega in prve tedne letošnjega leta se je vozil z avtomobilom po naših krajih videmski nadškof, ki ima tudi priimek, ki začena z Z. Obiskal je skoraj vse naše duhovnije, ker je imel birmo. Kamor je ta novi Z. prišel, vserde je prepeval slovenske pesmi in slovenske molitve v cerkvi. Čisto drugače se je obnašal od svojega prednika Zamburlinija, ki je ljudi ene in druge narodnosti še spodbujal, naj pojejo v svojem jeziku.

Kateri od obeh Z., po našem mnenju, ali tisti iz leta 1901 ali sedanji iz leta 1959, boje izpolnjuje obveze zvezane z odgovornim mestom videmskega nadškofa nasproti slovenski in furlanski čredi?

Težki računi naših emigrantov v Franciji

Tudi velika politika v svetu ima kakšenkrat svoje posledice tudi pri nas v Furlanski Sloveniji. Enkrat smo se brigali samo zato, kar se je dogajalo v komunah, potem v provinci in na koncu v Italiji. Odkar so pa naši »fondi za montagnos«, za »zone depresse«, za majhno industrijo in za taužent drugih »fondov« v belgijskih in francoskih minierah namesto v Italiji, pa nam ni vseeno, kako teče politika v Franciji, kako v Belgiji in kako še v drugih evropskih državah. Za nas emigrante iz Furlanske Slovenije in Karnije ni vseh ali se Francozi tepejo v Alžiriji ali ne. Če bi bilo po našem, bi morali naši poslanci in senatorji protestirati v Parizu in ne v Rimu, kakšno ekonomsko politiko vodijo v Franciji, ki nam prinaša škodo.

Seveda je to nemogoče, to ne gre v mednarodni diplomaciji, toda številke, milijoni lir ki jih manj prihaja od leta 1957 v našo Furlansko Slovenijo, pa le hudo občutimo, zavoljo nove francoske politike.

Ze leta 1957 je francoski državnik Gaillard zmanjšal za 20% vrednost francoskemu franku. Posledica te zvalutacije franka je bila, da so družine emigrantov iz Italije v Franciji dobile za nekaj milijard lir manj nakazanih v rimessah kot pa pred zvalutacijo franka.

Leta 1957 so dobile družine emigrantov na rimessah ogromno sumo 31.276.519.365 lir, dobiti pa bi jih morale malo manj kot 40 milijard lir.

Lani v letu 1958 je delalo 94.000 italijanskih emigrantov in med njimi nekaj tisoč delavcev iz naše Furlanske Slovenije. Poleg tega pa je dobivalo še 12.000 italijanskih družin specialne oškodovnine (indennità speciali) za pokojnice, invalidnine in druge socialne asikuracije.

Večina naših delavcev v Franciji je podpisala s francoskim ministrstvom za delo, sekcijo za imigracijo (Ministère de travail - Office national d'immigration), pravi kontrakt timbriran z vsemi timbri, da imajo pravico pošiljati domov od 30 do 60% svoje plače. V kontraktu je še to rečeno, da bodo družine emigrantov v Italiji dobile za vsakih 100 francoskih frankov 147,80 lir.

Toda kaj se je zgodilo lani leta 1958 ob koncu leta. Kakor leta 1957 so lani Francozi pod vladno De Gaulla spet znižali vrednost svojemu franku. Kakšni so sedaj po tem novem znižanju računi naših emigrantskega delavca znaša vsak mesec od 50 do 60 tisoč francoskih frankov. Od te sume so si lahko naši delavci deli na stran od 30 do 33 tisoč lir v rimessah za svoje familije. Po kontraktu s francoskimi oblastmi bi imeli naši emigranti pravico dobiti za 100 frankov 147,80 lir, toda zavoljo lanske zvalutacije franka bodo dobile emigrantske familije samo 121 do 122 lir za 100 frankov. Skupno globalno je 106.000 emigrantskih družin v Italiji, ki imajo svoje delavce-emigrante v Franciji dobilo približno 6 milijard lir manj, in slovenske družine emigrantov iz Furlanske Slovenije nekoliko milijonov lir manj. To se pozna v vsaki vasi pri nas. Kako so nadomestile naše delavske emigrantske družine ta marko: kupile so manj pašte, manj in slabši tekstil itd.

Iz Belgije se vozijo vsak dan na delo tisoči belgijskih delavcev v Francijo ter se vračajo zvečer domov v svoja belgijska stanovanja. Ko je leta 1957 francoski minister Gaillard zmanjšal za 20% vrednost francoskega franka, je belgijska vlada takoj intervenirala in dosegla da so že po desetih dneh dobili belgijski delavci na delu v Franciji posebno premijo za menjavo (premio di cambio), tako da niso trpeli nobene škode zazolvo zmanjšanja vrednosti franka nasproti liri.

Pri nas nekaj tisoč delavcev v celii Italiji 94.000 delavcev-emigrantov na Francoskem in 12.000 družin s posebnimi assegni čakajo, da bo italijanska vlada skušala doseči od francoske, da ne bi ubogi delavci in njihove familije trpeli izgubo 6 milijard lir zaradi manjše vred-

nosti franka.

To je še toľko bolj potrebno, ker cene vsemu blagu v Franciji rastejo iz dneva v dan, draginja je nimar večja in izrednega dela je tudi nimar manj, da bi naši delavci po rednih urah v fabriki in v minierah še kaj zaslužili. Naši ljudje morajo biti s tistimi organizacijami, ki se bodo brigale za naše emigrante, da ne bodo zaradi kambijev valut prav oni nosili glavno izgubo.

Res je, da Furlanska Slovenija s svojimi vasmii in bregi ne more živeti odrezana od sveta. Nova politika v Franciji se pozna v vsaki naši vasi; Belgijski in germanski karbon, ki ga je zmeraj večji kup neprodanega, ga čutimo, tudi pri nas, pa čeglih kurimo s bukovimi poleni.

Ali bo pri nas kaj male
industrije?

Posebni komitat ministrov v Rimu je odločil, da je 94 občinam in videmski provinci priznano, da spadajo v kategorijo krajev v krizi (località depresse). Prebrali smo dolgi seznam teh komunov v krizi in nismo našli nobenega slovenskega komunov in niti ne komunov, ki imajo vsaj slovenske frakcije. Čudno se nam je to zdelo, ker če je kakšen komun v krizi, potem so sigurno v največji krizi naši ubogi komunov. Pa smo se nato spomnili, da vsi komunov v bregih, v hribih spadajo pod zakon št. 991 iz leta 1952 in prav vsi komunov Furlanske Slovenije spadajo v hribovsko cono (zona di montagna), za katere veljajo olajšave kot za revne. Takšni kot so naši hribovski komunov je v naši provinci še 76 komunov.

Kakšen dobiček, kakšno korist imajo komunov, ki so priznani za revne z gospodarsko krizo in pa za hribovske komunov?

Vse nove male industrije, ki bodo ustanovljene v revnih komunih z gospodarsko krizo in v hribovskih komunih so proste od vsakega direktnega tributa na dohodek. Od tega davka so prosti 10 let tudi vsi obrtniki - artigiani.

V Furlaniji je vse polno takih krajev z malimi industrijami, ki imajo zaposlenih manj kot 100 delavcev. V San Giovanni ob Nadiži delajo kadreje - stolce, v Osoppo igračke iz gume, v Fagnani in S. Daniele pantofole in v raznih drugih krajih druge lesene, železne in plastične artikle. Če bodo finančni in davčni uradi delali s pametjo in elastično, se bodo lahko v teh krajih razširile industrije, ker jim 10 let ne bo treba plačati tas na redito, kar iznese velike sume denarja.

V Furlanski Sloveniji pa nimamo nikjer nobene takšne male industrije, ki bi imela dobiček od te olajšave. Samo gori v Trémmu delajo kooperative. Če bi se skupaj spravili in napravili kooperativo, ki bi imela majhno fabriko za delanje grabelj in drugega lesenega orodja, bi 10 let ne plačali davka na redito in bi se ta čas nabrali veliko denarja. V naših vaseh po dolinah bi se lahko naselili naši artigiani, ki žive sedaj v Čedadu, Vidmu in drugod, ker bi pri nas skozi 10 let plačali dosti manj tas. Pa tudi kakšne manjše industrije od 20 pa do 50 delavcev bi lahko nastale v ravnem svetu od Spetra do Podbonesca ali pa okoli Sv. Lenarta. Bojimo se, da nekaj po krivdi birokratov nekaj po naši lastni krivdi, ker smo ratali že preveč disperati, ne bo nič pametnega s temi »località depresse« in »zone di montagna«.

Takšni smo mi furlanski Slovenci

Vse okoli nas je polno občnih zborov (assemblee generali) raznih organizacij: političnih, ekonomskih, kooperativnih in drugih. V Karniji se posvetujejo ljudje o problemih montagne, o znanih karnijskih kooperativah, v Vidmu imajo svoja posvetovanja politične partije in pa delavci v Camera di lavoro in v raznih sindikatih. Le pri nas v Furlanski Sloveniji nimamo nobenih organizacij, ne političnih, ne ekonomskih, ne kulturnih, sploh nobenih. Če pa so kakšne organizacije, potem

(Nadaljevanje na 2. strani)

Težki računi naših emigrantov v Franciji

(Nadaljevanje s 1. strani)

so te organizacije samo na papirju. Imamo pri nas po vseh vaseh, po vseh komunah n. pr. organizacijo coltivatori diretti. Ali ve kdo pri nas, da ta organizacija kaj dela, ali da sploh obstoji? Tako je tudi s polno drugimi organizacijami, ki so pri nas le na papirju od zornalov. Ko so volitve, spravi ena partija ali pa druga ljudji skupaj, ko pa je konec volitev je tudi konec večine partijskih organizacij pri nas. Še celo vladna demokratska partija, za katero voli večina ljudi, ki so doma, to je starejše ženske in moški, je tudi le na papirju. Mi furlanski Slovenci nimamo pravega smisla ne samo za organizacije in partije, ampak tudi ne za kooperative. Vserod po Furlaniji imajo več kooperativ kot pri nas v Furlanski Sloveniji. Vsak naš človek dela v kmetijstvu, v živinoreji, glede boškov in planin na svojo roko, sam zase. To da nimamo smisla za skupnost, pomeni, da smo precej konzervativni, zaostali in primitivni. Vsak zase si ne more dosti pomagati in zato so naši kraji zapuščenji. Skupaj pa ne znamo nastopiti. Tudi na delu v emigraciji ne poznamo skupnosti in zato nas kmalu ogoljufajo. Veliko naših delavcev v emigraciji si ne upa vzeti tessere kakšnih sindikatov in jih zato drugi delavci gledajo postrani.

Ker ne znamo skupaj nastopiti v organizacijah, partijah ali kooperativah, ker gledamo vsak zase samo na svoje intere-

se in ker smo preslabi in prešibki, ne moremo teh interesov braniti. Eden drugega smo nevoščljivi, fouseni.

Nimamo pa samo slabih lastnosti, imamo v tem, da hočemo biti sami zase, to dobro lastnost, da ne mara noben naš človek priti pod tuje gospodarja v kmetijstvu. Noben furlanski Slovenec ne mara biti ne kolon, ne mezzadro, ne na affitu. Vsak hoče biti ali samostojen kmet ali pa nič. Furlani in ostali Italijani pa so glede tega drugačni in imajo na milijone kolonov in mezzadrov. Že iz tega se vidi, da smo mi furlanski Slovenci nekaj posebnega, nekaj drugačnega od drugih italijanskih državljanov. Imamo najprej svoj jezik in hočemo biti zase gospodar.

V industriji kot industrijski delavci in minatori v emigraciji pa moramo ubogati kot vsi milijoni delavcev-proletarcev. V industriji ni majhnemu našemu, na pol kvalificiranemu delavcu mogoče, da bi bil sam, da bi bil samostojen. Tak mora biti kot drugi delavci, odvisen za plačo in za delo. Ostane pa le ena grda navada mnogih naših delavcev, da se marajo boriti v družbi z drugimi delavci za svoje pravice. Našemu človeku je ostal najbrže strah od domačih karabinerjev in domačih spijonov, tako da se ne upa skupno z drugimi boriti za lastne interese. Toda tudi naši delavci emigranti postajajo od leta do leta nimar bolj zavedni delavci, ki vedo, da se nimajo ne doma, ne drugod ničesar bati glede svojih pravic.

TAJPANA

Nov vodovod u Viskorši

U nedejo te ba par nas 'dna velika »fještac«. Ve muoremo rejči velika zatuč, ke te paršio taz Vidma dan trop judi, ke jih še njesmo vidali tu naši vasi. So nardili no tako veliko »pompo« za naugurat akvedot, ke so ga naši judje s svojimi fajdijami napejali. Njeso, to se kapi, mančali diskorsi an »parole di amor Patrio«, ke to se nam zdi, no njemajo nič skupnega z napejavo vode.

Bepo Štak, president od konsorcija novega akvedota, e dau salut usjem prežen-tim an povjedu importančo za našo vas tega »velikega djela«. Kadar e finiu, to mu nje mančalo butanja rok, saj so usi judje kontenti, ke po tekaj ljet no majō njih zdravo vvido.

TRAGICNA SMART STARKICE IZ PLATIŠČ

Par dni pred božičem je tragično končala svoje življenje 75 letna Ana Sedola iz Platišč. Uboga žena ne mjela tu solarju »stufu« an zvečar ne zaperla napo, de bi blo buj dougo gorču. Ker napa nje imje-

Emigranti zaslužijo drugačno postopanje

Spoštovani urednik!

Sem rudar, ki dela že pet let v belgijskih minierah karbona. Vsako leto se vrnem za 14 dni na »congée« in prinesem s seboj poleg par tablic čokolade, ki je v Belgiji zelo poceni, tudi nekaj zavitkov cigaret, da jih kadim pri ognjišču in ponudim prijateljem, ko se srečamo. Tudi letos sem tako napravil, a na kolodvoru v Vidmu so me ustavili in na carini vzeli vseh petnajst zavitkov cigaret, ki sem jih imel v kovčku. Ničeh mi ni napravil zaradi njih nobene opazke ne na belgijski, ne na luksemburški, ne na francoski, ne na švicarski in ne na italijanski obmejni carini v Chiasso, v Vidmu, skoraj na pragu domače hiše, pa so mi jih odvzeli in kar je še najbolj žalostno, prijavili so me sodnim oblastem za tihotapstvo. Sodišče me je na procesu obsodilo na 27.000 lir globe.

Delavec, ki je garal leta in leta v minieri, ne sme torej imeti tega užitka, da bi pokadil nekaj tujih cigaret, ko si zdravi doma utrujeno telo in dušo? Zakon res prepoveduje uvažanje tobaka iz inozemstva, toda v mojem primeru ni šlo za nikako špekulacijo in tudi količina ni bila velika. Naj bi rajše pomislili koliko je država zaslužila na moje kosti, ko sem kot krt ril leta in leta pod zemljo, da sem mogel prislužiti frank in ga poslati domov za nasiti lačno družino in naj bi pomislili tudi to, da bom moral za plačati globo delati določeno domovine na tujih tleh.

Sledi podpis

SV. PETER SLOVENOV

Mali obmejni promet decembra

Božični prazniki so partegnili dosti ljudem čez mejo. Zračunali so, da je šlo skuož mejo decembra meseca 14.834 ljudi, 4.066 iz italijanskega kraja in 10.768 iz jugoslovanskega. Največ prehodu je bilo skuož blok u Štupci, kjer je šlo čez mejo 9.113 ljudi. Skuoži Most na Nadiži (Platišče) je bilo 2.119 prehodu, skuož Mišček 1.280, skuož Polavo pri Ceplatiščih 834, skuož Učjo 814, skuoži Solarje pri Dreki pa je bilo 676 prehodu.

URAD ZA NAMEDANJE (UFFICIO DI COLLOCAMENTO) SLABO DELUJE

Dosti ljudi špjetarskega komuna kumra zavoj slabega djelovanja urada za namedanje (Ufficio collocamento). Ta urad njema stalnega impiegada in je odprt samo dvakrat na tjeđan po par ur. Za ljudi špetra še gre, a je dosti okuoliških vasi, ki so zlo oddaljene od komuna, in ti ne morejo hodit po večkrat za nič opravit. Špetar je velik komun an zatuč bi bluđ prav, da bi bil ta urad, ki je takuđ potrjeban našim ljudem, odprt usak dan.

KANALIZACIJA KOSTE

Na pomlad bojo začel djelat u Kosti kanalizacijo, ker je ta vas še brez te higijenske naprave. Tisto djelo bo koštalo 1.390.000 lir. Za kupit materjal, ki bo koštalo 560.000 lir, bo skarbu komun, za ostalo pa governo.

NOV MOSTIČEK U KLINJAH

Lani junija, kar je bla, tista huda ura, je voda podrla mostiček u Klinjah, ki vodi čez vodo Aborno. Za domačine je bila to velika izguba, ker mostiček jim je skrajšal dosti poti za hodit u njive in tud tisti iz Klastre so nimar radi hodili čez. U tjelih dneh pa smo zvjedali dobro novico, da bojo mostiček spet gor postavili. Vse stroške bo krila država.

PREGLED VOLIVNIH SEZNAMOV

Tud ljetos so na komunu pregledali volivne sezname (liste elettorali). Iz njih je razvidno, da je usega skupaj upisanih u našem komunu 2.022 volivcev (elettori), 997 mož in 1.025 žensk, ki so razdeljeni takuole: parva sekcija 665 (313 mož, 332 žensk); druga sekcija 426 (207 mož, 219 žensk); tretja sekcija 307 (167 mož, 140 žensk); četrta sekcija 375 (172 mož, 203 žensk); peta sekcija 269 (138 mož, 131 žensk). Pregled je tud pokazu, da je ljetos 41 volivcev manj kot lansko ljetu.

ZA PRAZNIKE SO KRADLI

Usi ljudje pravijo, da muora bit neke blizu gnjezdo tatov, ker ni parvikrat, da kradejo an večkrat u istih hišah, kjer se jim je »botin« že posreču. Ceglih imamo tje karabinerje jih ne morejo ušafat. U oštariji Olge Koredič so ukradli iz kleti nekaj flaš vina in cjelo »casso« bjere, Ambrožu Rakarju an Marčelu Marinčiču so ukradli več kokoši in zajcev, Jožefu Venu-tiju pa nekaj perila.

SMARTNA KOSA

Pretekli tjeđan je umru 52 letni Natale Tropina iz Špetra zavoj kapi (paralizi). Mož je živu sam in ker ga več dni ni nobedan vidu iti iz hiše, so domačini poklicali žlahto in ti so odprli vrata. Tropina je ležu u pastelji martu.

SV. LENART SLOVENOV

SMARTNA KOSA

Pretekli tjeđan se je smartno ponesreču par djelu 27 letni Karlič Vincenc - Zadnjan iz Kozice. Mladi puob je nesu na hrbtu težko brjeme an zavoj ledene poti mu je spodarsnjelo in je padu in udaru z glavo ob kaman. Teža mu je zmečkala glavo in je umru preca potlé, ko so ga domačini parnesli damu.

Dne 12. t. m. je umru 84 letni Mihael Ošnjak iz Ošnjega. Mož je bil zlo poznan po vsem šentlenarškem komunu in u drugih bližnjih krajih, ker je bil vsa zdrava ljeta žnidar. Zadnje čase je bil parmuoran na bolniško pastjejo an je umru zavoj starosti. Po dougi in zlo hudi boljezni je umru

sreču z mo'orjem zavoj poledens cješte. Pri padu si je močno ranil čelo in so ga muorali pejati u špitau.

Marija Markič, poročena Černoja iz Sovodenj si je na novega ljeta dan zlomila desno nogo. Zdraviti si bo muorala 40 dni.

Alma Hvalica iz Sredenj si je zlomila desno roko v zapestju, in se bo muorala zdraviti mjesac dni.

A'ojz Predan, star 57 ljet, doma iz Kravarja, je muoru u špitau, ker se je udaru po obrazu pri prometni nesreči. Ozdravil bo u 14 dneh.

Maks Berre, star 70 ljet, doma iz Krnic, se je ponesreču par djelu. Udarilo ga je brjeme drv, ki je prišlo po teleferiki. Zdraviti se bo muoru najmanj mjesac dni zavoj zloma reber in drugih poškodb.

Alojza Maniča iz Petjaha je cabnu konj, kar ga je koval an mu z'omu desno roko u zapestju. Muoru se je iti zdraviti u čedadski špitau.

Jožef Trušnjak iz Dreke in Feletič Gino sta se ponesrečila z mo'orjem blizu Remanzacca. Zaletjela sta se u njek kamjon in se pri paču precej poškođovala. Trušnjak se bo muoru zdraviti nih 49 dni, Feletič pa tri tjeđne.

Marija Blazutič iz Sredenj je padla in se udarila u ko'jeno. Zdravi se u čedadskem špitau.

Alojzija Cendon iz Dreke je padla in si zlomila levo roko u zapestju. Zdraviti se bo muorala en mjesac.

Vincenc Marzolla iz Cenebol je padu in začoblu več poškođb u glavi. Odpejati so ga muorali u špitau.

Anton Predan iz Sv. Lenarta je padu na zmzrnjeni cješti in si zlomil nos in levo ramo. Ozdravil bo u 40 dneh.

Usem ponesrečencem želimo, da bi preca ozdravili.

PODBONESEC

Nič več nas ne poznajo

Kar se bližajo kajšne votacioni vidimo po naših vaseh frgoleti kandidate kot ptičke na pomlad, ki spletajo gnjezda. Usjem stisnejo roko, so posmejjajo, nam dajejo en kup objub, potie pa vse pasa. Nobeden se več ne parkaže in živimo od objub. Cjeste so nimar razdrte, »stasse« nimar dnako velike, tist ki če ušafat djelo lo, si muora nardit fagot in iti u Francijo, Belgijo ali Švico. Kulku časa jim bomo še vjerval, kulku časa bomo še dajal naš »voto« tistim ljudem? Mi smo usi mnenja, da so nas telikrat zadnič ujeli u »skopac«. Cas »Sputnikov« in »Lunikov« je tud našim ljudem parnesu drugačno gledanje na demokristjanske politikante, ki nam lažejo že 14 ljet an djelajo na naše ramente njih interese. Martina, Tessitori, Torro, Ceccherini in drugi njim podobni se imajo dobro u Rimu, nam se lepuđ smejejo, da so z našimi »votici« paršli do parlamentarnega stolčka in jih prav nič ne bri-ga več naše življenje.

Lanske pouodnje so neslé muost čez Nadižo u Podbonescu an bo korlo sigurno

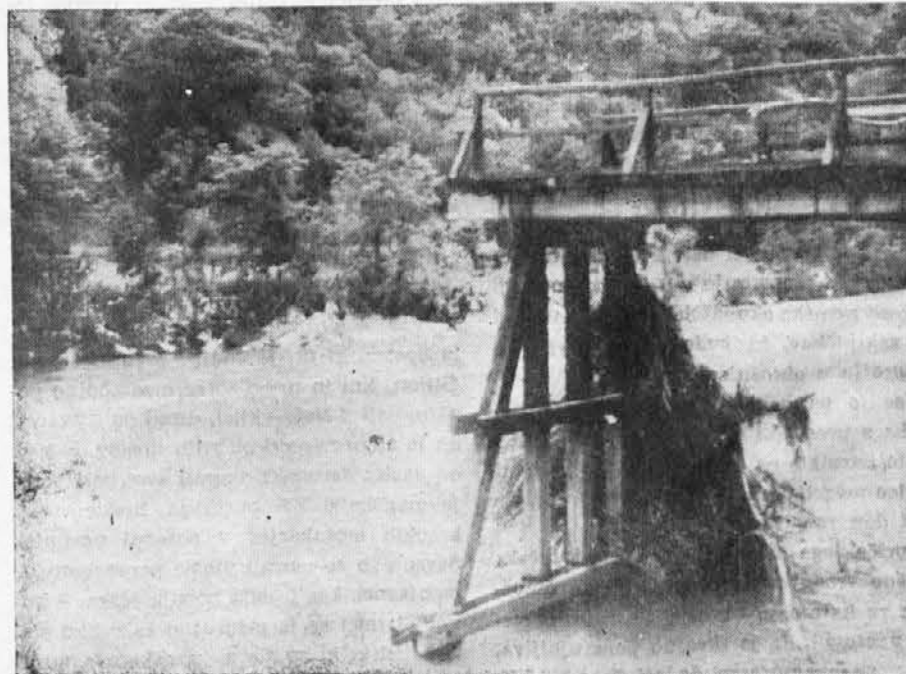
čakat drugih votacionu, da ga boju objubil nardit. O gradnji šuole u Zapotoku se tud od zadnjih votacionu, več ne govori. Takuđ bi lahko naštel še puno an puno reči, ki so ble samo predvolivne objube.

Po drugi strani se pa tud naš komun ne interesa več kot tarkaj za napraviti kej po naših gorskih vaseh. Ta čaka samo pohvale pd centralnih oblasti, ker zna dobro ministrat komun, ankul nič ne prosí in skarbi, da zaključí komunsko bilanco »in attivo«.

UMRU EN MJESAC PO NESREČI

Marcel Succo iz Tarčeta se je 30. novembra zaletu z motorjem u njek voz in mu je par nesreči počila lobanja. Preca so ga pejal u čedadski špitau, kjer se je njegovo stanje usak dan vidno buojšalo, po adnim mjescu pa, kar so usi mislili, da je izven perikulja, je umru.

Marcel je bil star komaj 31 ljet. Djelu je v Senčurju pri »Italcementi« in bil poznan kot dobar djelavec. Njegova tragična smart je pretresla uso dolino.

PORUSENI MOST CEZ NADIŽO V PODBONESECU, ki čaka že od pomladi na popravilo. Treba bo čakati do novih volitev, da ga bodo morda objubili obnoviti.

Hrvatski narodnostni otok v italijanskih Apeninih

Dalmatinski prebožniki iz 15. stoletja še danes govorijo svoj jezik

V srednji Italiji v pokrajini Abruzzi in Molise se je v provinci Campobasso ohranila do danes precej močna oaza južnih Slovanov z okoli 5.000 prebivalci. To so ostanki onih Hrvatov, ki so v 15. stoletju zapustili svoje domove v Dalmaciji med rekama Neretvo in Cetino in pobegnili čez Jadransko morje, da so se tako rešili pred Turki, in se naselili na Apeninskem polotoku, in sicer na onem delu, ki leži južnozahodno nasproti omenjenemu delu Dalmacije. Naseljeni so strnjeno v treh večjih vaseh Voda Ziva (Acquaviva Collecroci), San Felice Slavo (sedaj San Felice di Littorio) in Montemitro.

Najvažnejše naselje je Acquaviva Collecroci, ki ga Hrvati imenujejo Voda oiva in to po tamkajšnjem izvirku. Vekoslav Klac pripoveduje, kako je Ivan de Rubertis, član ene tamkajšnjih plemiških družin, v 80 letih prejšnjega stoletja napisal več črtic o svojih sonarodnjakih Slovanih. Njegova srčna želja, da bi za tamkajšnje Hrvate ustanovili hrvatske šole, se ni izpolnila, čeprav si je za to veliko prizadeval.

Drugo naselje tega narodnostnega južnoslovenskega otoka je San Felice Slavo, ki leži 548 m nadmorske višine na gorskem hrbtu. Nad vasjo pa je drug hrbet, ki ima lepo slovensko ime Monte Glaviza. Do leta 1927 se je naselje imenovalo San Felice Slavo, tedaj se je pa fašizem spravil tudi nad to naselbino in ni trpel več tega imena ter ga prekrstil v San Felice di Littorio. To ime ima še danes. Po podatkih iz Enciclopedia Italiana Treccani je kraj imel v 16. stoletju 300 prebivalcev, ob ljudskem štetju 1881. leta 1904, leta 1911 pa 1653. Po podatkih v isti enciklopediji se je ob štetju leta 1921 v tej vasi prijavilo s hrvatskim materinskim jezikom 780 prebivalcev.

Tretje naselje je Montemitro na višini 570 m nad morjem. Ob ljudskem štetju leta 1901 je imelo 1006 prebivalcev, a leta 1931 so jih našli samo 900.

Vsa ta naselja leže v pustih in nerodovitnih hribovskih krajih ob reki Trignu v notranjosti oddaljenih kakih 30 km od Jadranskega morja.

Razen v omenjenih treh vaseh so se Hrvati naselili tudi v drugih bližnjih vaseh, so se pa pozneje poitalijančili. V Montelionu (okoli 1147 prebivalcev) so v 18. stoletju še govorili svoj jezik. Vas Palata (4.000 preb.) je bila poitalijančena šele v drugi polovici 19. stoletja. V Tavani (2.135 preb.), ki je bila v začetku 19. stoletja še hrvatska, so leta 1880 govorili hrvatski samo še starci. San Giacomo (9.187 preb.) popolnoma poitalijančena vas praznuje zadnji petek v aprilu vsako leto kot spomin na svojo preselitev iz Dalmacije in naselitev v sedanjem kraju. V teh krajih so ohranjena hrvatska imena, kot na pr. Selina Brdo Visoko, Jezerna, Dolac, Glavica itd.

Po večini gre za revne kmete, ki so naseljeni po pusti in hriboviti zemlji in se zaradi tega tudi precej izseljujejo v dru-

ge kraje. Italijanske statistike navajajo število 3000 za prebivalstvo tega južnoslovenskega narodnostnega otoka. Hrvatski jezik je ohranjen samo v hiši. Sol v svojem jeziku nimajo in sploh ni govora o narodnostnem kulturnem življenju. Poleg jezika v hiši so ohranili tudi hrvatske šege in navade.

Njihovo narečje je štokavsko-ikavsko, to se pravi: za vprašanje kaj rabijo besedico šta, vsak staroslovenski e pa izgovarjajo kot i, na pr. mljiko, lipo (mleko, lepo), torej isto narečje kot v srednji Dalmaciji. Razume se, da je narečje precej pomešano z italijanskimi besedami. Navajamo v naslednjem nekaj besedila in pesmico v tem narečju:

STORJA JISTINA NA RIVULUCIJU DO SIGILJE OS DO NAPOLE DO NGA GOST MILLE OTTOCENTO SESSANTA

Kada Jisep Garibaldi dop ke je tuka oš dobije soldat Borbunen, e Frančeško sekondo je uša iz Napole, na sedam do misaca suteambur je uliza u štisu Napol e je sa cij datur, e pakta je doša kana kralj Vitorjo Emanuele sekondo.

Cuddo gradi su čil regacijun, ka tijeaho jopta Frančeško sekondo e ne tijahe več Vitorjo Emanuele sekondo. Usri torkohi rgadi Mundžalfun je čija pure on regacijun, e kapitan do nihi, ke tijeahu Frančešk, sa zovaš Farano.

PREVOD

Resnična zgodba revolucije od Sicilije in Neaplja od onega leta 1860

Ko je Josip Garibaldi, potem ko je potolkel in pridobil vojske Borbonove, in Franjo drugi je pobegnil iz Neaplja, sedmega meseca septembra je vkorakal v sam Neapelj in se napravil za diktatorja in pozneje je prišel kot kralj Viktor Emanuel Drugi.

Mnoga so mesta delala reakcijo, ker hoteli zopet Franca Drugega in niso hoteli več Vitorja Emanuela. Med tolikimi mesti je delal reakcijo tudi Mungalfun in kapitan onih, ki so hoteli imeti Franca, se je imenoval Farano.

O tem jezikovnem otoku je mnogo pisal Milan Rešetar v reviji »Schriften der Balkankommission, Linguistische Abteilung, leta 1911 na Dunaju, pod naslovom »Die Serbokroatischen Koloniens Sueditaliens«. V tej reviji je objavil svoje izsledke o tej jezikovni oazi tudi Baudouin de Courtenay, znani jezikoslovec v Petrogradu.

Od Italijanov je pisal o tej koloniji pod naslovom »Colonie Slave in Italia« v reviji »Studi glottologici italiani« dr. Bruno Guyon, ki je bil nekaj časa tudi profesor za italijanščino na beograjski univerzi pred prvo svetovno vojno.

Obstoj tega narodnostnega otoka priznavajo tudi italijanska dela kot že prej omenjena enciklopedija Treccani z opombami, da otok počasi tone. Če vsi ti viri štejejo teh Hrvatov za okoli 3000, potem moramo mirne duše ceniti njihovo število na 5.000, ker moramo upoštevati znane metode italijanske statistike.

(Uspavanka iz San Felice Slavo)

Grubavještico,* podji daleko, jer ovi sin još je malen; kada plače, Boga hvali, stoji mati kod njega..

Iza vrata su metle, srpovi su — ne bojim se, kod zipke sama stojim, molin Boga za moga sina.

Zaspi, zaspi sinčiču lijepi, svijetle zvijezde posred neba ti si mali, blago tebi, ko je sladak kano ti?

Zaspi, zaspi! Vjetar muči, daleko vještica je pošla, u dom naš nije došla, uvijek tako da bi bilo!

* vještica = čarovnica.

Koledar in pratika

Pri številnih opravkih našega vsakdanjega življenja, pri načrtih, ki se nenehno porajajo v naših mislih in željah, smo nujno navezani na neko smotno porazdelitev časa. Da pa nam ne bi mnogo dragocenih ur minilo brezplodno, nujno uporabljamo posebne sezname, kjer so dnevi v letu razdeljeni po tednih in mesecih. Takim seznamom pravimo koledarji, njih besedni pomen pa moramo iskati v latinskem izrazu calendae, to je prvi dan v mesecu, ki ga je rimski svetnik vsakokrat javno izklical.

Koledar so poznali že stari Egipčani in razdelili sončno leto z ozirom na letne čase na 365 dni z 12 meseci po 30 dni, ki jim je sledilo še pet dopolnilnih dni. Razen tega premičnega leta so poznali še stalno leto s 365 1/4 dnevi, ki se jim je zelo približal poznejši julijanski koledar.

Kot znano so egiptovski koledar uporabljali kasneje tudi stari Grki in Rimljani, ki so ga po svoje prirojili. Rimski imperator Julij Cezar je leta 46 n. e. koledar reformiral, določil 1. januar za začetek leta, določil število dni v mesecu in uvedel prestopni dan vsako četrto leto (prestopno leto). Tudi pri tem koledarju so se pokazale napake, tako da je do leta 1582 nastala časovna razlika desetih dni. Istega leta je papež Gregor XIII. nekako izravnal nastalo razliko in ga prirojil krščanskim potrebam. Imenuje se po njemu gregorijanski koledar.

Pri raznih narodih se je vedno bolj javljala potreba, da bi tudi v tisku izšli prepotrebni podatki o tekočem letu. Tako je pri Slovencih v protestantski dobi izdal oče slovenskega slovstva Primož Trubar prvi slovenski koledar, kot prilogo prvega dela Novega testamenta iz leta 1557. Ta koledar je bil leta 1582 posebej tiskan z naslovom »Ta slovenski koledar«.

Ta vrsta književnosti se je priljubila zlasti pri kmečkemu ljudstvu, saj je prinašala tudi preprostim ljudem obilo gospodarskih in drugih koristnih naukov in navodil. Zaradi praktične vsebine so take koledarje začeli imenovati pratika. Sčasom dosežejo pratike poseben svojevrsten pomen, bodisi po vsebini kakor tudi po zunanji obliki.

Tisočletna povezava Čedadada s Tolminom

Cerkvena povezava Čedadada s Tolminom je stara že okoli tisoč let. Da nam bo slika bolj jasna je potrebno, da se ozremo v zgodovino te dobe.

Slovenci so ostali pogani kakih 200 let po naselitvi tega ozemlja. Pokristjanjevanje jih je prišel šele oglejski patriarh Pavlin II. v začetku devetega stoletja. Misjonarje je pošiljal čedadski kapitelj, ki je imel pri pokristjanjevanju velike zasluge in zato si je pridobil tudi velike pravice pri cerkvah na Tolminskem. Prva duhovnija na Tolminskem je bila volčanska s cerkvico v Črnem logu (eclesia in silva nigra), sedaj pokopališka cerkev sv. Danijela v Volčah. Oglejski patriarh Janez IV. je leta 1015 izročil v uživanje čedadskemu kapitelju desetino nekaterih cerkva na Frijulskem in tudi desetino cerkve v Volčah. O-

glejski patriarhi so postali gospodarji Tolminske šole. L. 1077, toda cerkvene zadeve je vodil čedadski kapitelj. Te pravice do tolminskih cerkva je kapitelj potrdil papež Celestin I. 1192. Dokument omenja sledeče cerkve na Tolminskem: cerkev v Volčah, Tolminu, Bovcu in na Sentyški gori. Iz listin je tudi razvidno, da je patriarh Raymund izročil l. 1297 dohodke tolminskih cerkva kapitelju v Čedadu. Kapitelj je upravljal te cerkve na Tolminskem po svojih vikarjih.

Leta 1356. pa je oglejski patriarh razdelil cerkveno območje v arhidiaconate in tako je to leto bil ustanovljen arhidiaconat, ki je obsegal celotno tolminsko desetic. Arhidiacona je izvolil vsako leto čedadski kapitelj, ki ga je izbral med kanoniki. Tako so tolminski arhidiaconi vodili cerkvene zadeve iz sedeža v Čedadu več stoletij. V 17. in 18. stoletju pa so imeli večkrat prepire z avstrijsko oblastjo, ker ta ni marala, da izvršujejo na Tolminskem državljani beneške republike cerkvene službe. Nazadnje so se pogodili, da so stanovali arhidiaconi v Tolminu vse do cesarja Jožefa II. ki je arhidiacone odpravil leta 1782.

Tudi med goriškimi in oglejskimi patriarhi so bili pogosti spori za posest Tolminske in zato je bil Tolmin večkrat v bojih požgan, a patriarhi so vedno na novo uveljavili svojo posest. Ko je bil oglejski patriarh Markvard v denarni stiski, je leta 1379 zastavil Tolminsko mestu Čedadu za 6.000 mark (75.900 florintov), Čedad ni hotel več vrniti Tolminski patriarhu in spor je rešila šele vojna med Avstrijo in Beneško republiko l. 1509 in sicer v prid Avstrije.

Med Beneško republiko in Avstrijo so bili v odseku Tolmin večkratni spori radi meje. Končno so l. 1755 določili mejo po vrhu Kolovrata in Matajurja in takrat je prišla tudi občina Dreka pod Benečijo, je cerkveno je ostala še nadalje po župnijo Volče do l. 1779. Tega leta je namreč tolminski arhidiacon Peter Janez Noltingen izločil cerkev v Dreki iz volčanske župnije.

Za časa Napoleona je prišla Benečija pod Avstrijo in meja na Kolovratu je odpadla. Povrnila se je zopet l. 1866, ko je Benečijo dobila Italija. In zopet je odpadla, ko je Italija l. 1920. priključila Tolminsko, leta 1947 pa je Tolminsko priključila Jugoslavija. Po videmskem sporazumu med Italijo in Jugoslavijo so zopet dobre zveze med Čedadom in Tolminom in ti prijateljski odnosi naj bi trajali vedno.

Spomnimo se ptičkov pozimi

Zima je že tu in mraz je pošteno pritisnil. Ubogi ptički ne najdejo toplega zavetja, še manj pa hrane.

Mnogi ljudje skušajo pomagati ubogim ptičkom z leseno hišico. Vanjo jim natrosijo hrane. Toda hrana naj bo zavarovana pred vetrom in snegom, zato mora biti hišica primerno postavljena.

Vedeti moramo tudi, kakšna hrana je prava za neke vrste ptičev. Kruh ali kuhinjski krompir ni prava hrana. Večina naših pevcev si želi predvsem mastnih jedi:

konoplje, maka, zrn sončnic, lanenega semena. Prav tako radi zobjejo oves in pros. Silno radi imajo mešanico ki sestoji iz enakih delov masti in vseh prej naštetih semen.

S tako hrano najbolje postrežemo drobnim sinicam. Žolnam in ščinkavcem natresemo pečke buč in kumar ter konopljo Seveda si moramo mnogo te hrane pripraviti že pred zimo, da pozneje, ko je že treba pomagati prezeblim in lačnim kljunom, ne pridemo v zadrego.

FRANCE BEVK:

KAPLAN MARTIN ČEDERMAC

Avtobus je naglo vozil skozi dolino, mimo so bežale jensenske barve bregov. Čedermac jih je lovil z očmi. Razgovor s Skubinom ga je bil vznemiril in pomračil. Šele ko je izstopil, je čutil, da je to daleč za njim, vrnila se mu je vedrost. Do Severja je bilo še precej daleč, vendar ni iskal voza, krenil je peš po samotni cesti. Nebo se je bilo ujasnilo, le posamezni oblaki so kot samotni otočiči še viseli na modrini. Jenesska природа se je kopala v svetlobi, bregovi so bili ko okovani z zlatom. Čedermac se je razgledoval po gozdovih, ki so bolj in bolj izgubljali listje, po poljih s strnišči, po pašnikih, po katerih so se leno premikale rjave liste pasoč se živine.

Vas je čepela na položnem pobočju ob reki, obrnjena proti soncu. Slive, s korci krite hiše, stisnjene v široko kopico; od daleč so delale vtis utrjenega mesteca. Okrogom so jo sadovnjaki in njive, ki so se raztezali prav do vode in še v breg do prvih melin in skal. Više v hribu je bil svet gol in pust brez gromovja in trave. Le visoko nad skalami, ki so visele, kakor da se bodo zdaj pa zdaj zrušile v dolino,

so se raztezale senožeti in gozdovi.

Prednja stena župnišča, ki je stalo poleg cerkve sredi vasi, je bila do vrha prepletana z divjo trto. Jesen jo je čudovito pobarvala; rdeče, ki se je rahlo prelivalo na zeleno. Čedermac je pozvonil, z dvorišča se je oglasil pasji lajež in drobne stopinje. Skozi špranjo vrat je pogledal obraz živahnega dekletca, ki se je v trenutku ves razžarel in nasmehnil.

Ali so gospod doma? Da, prečastiti. Naj vstopijo. Marš! Kastor! Zakaj tako lajšaš? Pes je odvohal novodošleca in mahal z repom. Župnik je hodil ob zidu sem pa tja in bral brevir. Ustavil se je, porinil naočnike na čelo in zastrmel nekaj trenutkov. Nato mu je z veselim obrazom in razprostrtimi rokami stopil naproti. Prijateljca sta se objela.

»Kaj vidim! Kaj vidim! Pa nisi nič sporočil. Nič nisi pisal.«

»Kaj bi! V glavo mi kane, pa pridem. Ali je kaj narobe?«

»Nič nič, je hitel Sever zadovoljen in dobre volje. »Prav nasprotno. Saj sem te čakal. Saj bi bil jaz prišel k tebi a sem se bal.«

»Tako hudi pa nismo. Ljudi še ne žremo.«

»Malo manj, malo manj.«

Čedermac je ganil priručen sprejem. Sladko mu je stopilo v srce, počutil se je krepkejšega in mlajšega. Z nasmehom je gledal prijatelja. Koliko let se že nista videla? Postaral se je nekoliko, rahlo osivel, vid mu je malce opešal, a je še vedno svež. Z Morandijem sta si bila prijatelja, res, a sta se ujemala bolj z razumom kot s srcem. Don Jeremija je samo mislil kot on, Sever je tudi čutil isto. Izorbažen in preudaren, izkušen; imel je poseben dar, da je gledal v človekovo dušo. Vzbuja mu je zaupanje, nihče tako; prav to ga je zdaj prignalo k njemu.

»Kaj le stojiva?« se je spomnil Sever »Tu je prepil. Stopiva v izbo! Ali si žejen?«

»Počakaj!« ga je zadržal Čedermac. Pojdiva najprej v cerkev! V cerkev bi rad pogledal.«

»Saj je še čas. Nekaj dni ostaneš pri meni, ne?«

»Kako? Nocoj to noč, nič več. Ali ne veš, da je že petek? Nekaj bi rad na samem govoril s teboj... čisto na samem...«

Sever se ni več ustavljal; odšel je po ključ, stopila sta na vas in v cerkev. Ta je bila med vojno porušena, zdaj je

stala na videz čisto nova. Prežive barve svetnikov, cvetice, vtis snaznosti in prazničnosti... Čedermac je bila, domača cerkev v Vrniku ljubša, bolj je dvigala duha in silila na kolena, k molitvi.

»Se mnogo manjka«, je Sever gostobesedil. »Predvsem bi jo rad poslikal. Pa ni denarja. Še tako smo veliko žrtvovali. Saj so se mi že počakali za majhen denar. Pa bi iz tega ne bilo nič spodobnega. Nočem, da bi mi jo poslikali z zajčki kot kako purgersko kuhinjok, se je tiho zasmejal.

Čedermac je ostal resen, njegove misli so bile drugje. Nenadoma se je ustavil in se ozrl v prijatelja.

»Ivan«, je spregovoril zamolklo. »Hotel bi, da me spoveš.«

»Ali se tako muči?« se je Sever začudil.

»Da. Čimprej bi rad opravil.«

Sever se mu je za trenutek zagledal v oči, nato se je naglo okrenil in odšel v zakristijo...

Potem sta se vračala v župnišče, bila sta molčeča in zamišljena, kakor da ju je minila vsa vedrost. Odšla sta v izbo, ki se je zaradi obilice knjig ob vseh stenah zdelo razkošna in bogata. Govorila sta o vsakdanjostih, po kapljicah se jima je vračala prejšnja dobra volja.

Medtem se je zvečerilo. Odzvonilo je Zdravo Marijo, pisane barve neba so se raztopile v črmino, svetilka je razsipala

svetlobne trakove po stenah. Pod oknom je stopical pes in zdaj pa zdaj srdito zarencal v glasove vasi, ki se je zmeraj bolj zagrinjala v molk. Oddaljen šum reke, ki je padala čez jez. Na nebu so med oblaki zagorele mehke zvezde.

Po večerji sta obsedela pri črni kavi. Sever je kadil cigaro, Čedermac je prekladal tobačnico iz roke v roko. Nenadoma jima je zmanjkalo besed, gledala sta se in se nasmihala. Čakal ju je razgovor, ki sta ga odlašala, kakor da se bojita dotikati se boleče rane.

»Sam Bog ve, koliko smo prestali!« je Čedermac vzdihnil iz misli, ki ga ves čas niso zapustile.

In je pripovedoval gladko, brez odmora, kakor da se je prej pripravil in je težko čakal tega trenutka. Vse, česar mu ni mogel zaupati v pismih, česar mu ni povedal že med spovedjo, vnanje dogodke, bese, podrobnosti; z vročim glasom in v plastičnih barvah, z vso silo svojega duha, učinkovito kakor iz navdiha. In ga ni razburjalo, četudi se mu je kdaj pa kdaj zatresel glas, olajševalo ga je. Sever ga je zresnjen poslušal, se zdaj pa zdaj zdrznil, ali pa je zastrmel v dim, ki se je dvigal od cigare in izginjal v mraku pod stropom, kakor da se je zazrl v privide svojega bodočega trpljenja.

Čedermac je povedal do konca in umolk-

Sadarska opravila pozimi in v zgodnji pomladi

Ce hodimo po naših dolinah ali pogledamo na naše hribovske kmetije, srečavamo stara sadna drevesa, ki stoje v sadovnjakih kot strašila. Na njih ni več dosti listja, le suhe, trhle veje štrle v zrak.

Taka sadna drevesa pa ne nudijo sadjarju koristi... Ni jih mogoče očistiti in izžagati suhega vejevja, ker je delo na drevesu prenevarno. Tudi pridelka ni pravega, ker skoraj nimajo več krošnje. Taka drevesa so gnezda za različne bolezni in škodljivce. Zato jih bomo na vsak način odstranili, ker pridelek ni v nobenem razmerju s škodo, ki nam jo napravijo.

V splošnem so naši vrtni nasadi pregosti. Ce torej odstranimo staro, izžepano drevo, bo to olajšava za sosedna drevesa. Obilno bodo nadomestila letino posekanega.

Zdravstveni količek

Ozeblina niso neprijetne samo za oko, temveč so tudi boleče in povzročajo dostikrat močne otekljne.

Nočemo plašiti onih, ki jih muči ta nadloga — vendar moramo poudariti, da ne gre pri ozeblinah le za neprijetne in boleče motnje, temveč za pravo bolezen, ki je lahko včasih tudi precej resna. Ozeblina se pojavljajo samo z mrazom — pravijo, da v mesecih, ki se končujejo s črko »r« in to zaradi tega, ker se z nastopom mraza zaustavi krvni obtok ob koži. Koža tako ni več dovoljno hranjena, postaja anemična, zaradi česar nastanejo ozeblina in otekljne.

Zdravniki priporočajo danes zdravljenje z različnimi vitamini in drugimi zdravili, ki so v prodaji in ki so dali že kar dobre rezultate. Vsako zdravilo seveda ne pomaga vsakemu.

Za vse, ki trpijo zaradi te »nadloge«, naj veljajo naslednji nasveti, ki jih je vredno upoštevati:

Predvsem vam priporočamo, da uživate čim več hrane, ki vsebuje vitamin D, kot na primer jetra, ribe, čokolado, jajca itd.; — uživajte čim več hrane, ki vsebuje škrob in h kateri spadajo predvsem testenine in močnate jedi (tiste, ki držijo dieto zaradi linije nas seveda ne bodo hotele ubogati — toda na izbiro imajo — ali vitko linijo ali ozeblino);

— zelo priporočljiva je jutranja telovadba, ki poži obtok krvi v rokah in nogah. Dvignite na primer roke in odpirajte in zapirajte pesti. To ponovite vsaj dvajsetkrat. Potem lezite na hrbet dvignite ravno noge ter jih prav tako dvajsetkrat skrite;

— ne nosite volnenih oblačil kar na koži. Volna namreč kožo draži ter lahko samo pospešuje nastajanje ozeblin;

— če si pozimi umivate, oziroma močite roke, potem gledajte, da si jih takoj dobro obrišete s suho brisačo;

— ne nosite nikoli pretesnih čevljev, ker ovirajo krvni obtok in tudi povzročajo ozeblino;

— ne hodite blizu peči in ognja, če ste se komaj vrnili z mraza v toplo stanovanje ter imate še premražene roke in noge;

— in če vam tudi vse to ne pomaga, potem izpijte vsaj nekaj steklenic ribjega olja, ki je bogato z vitamini D.

ga drevesa, ker bodo imela več sonca in bodo lahko razvijala svoje krošnje.

Bilo pa bi hudob napak, če bi na izpraznjeno mesto takoj zasadili mlado drevesce. Izkušnja nas uči, da pečkasto sadno dreve za pečkastim in koščičasto za koščičastim ne uspeva, temveč samo v menjavi, sicer pa je treba čakati okoli deset let na sad novega drevesa. V sklenjenem nasadu torej pustimo mesto izsekanega drevesa prazen, da bodo vsaj sosedna drevesa imela prostora za rast in razvoj.

Ce nismo očistili sadnega drevja doslej, tedaj opravimo to delo sedaj dokler nas še ne kliče deilo na polju. Preden se podamo na drevo, si ogledimo krošnjo od tal, ker tako bolje vidimo, kje je pregosta in katere veje naj odstranimo. Izžagamo seveda vse suhe veje in tako imenovane roparje (vodne poganjke). To so lesni poganjki, ki so poglani na močnejših vejah ali na adeblu v notranjosti krošnje. Izžagamo tudi veje, ki rastejo pošev čez druge veje, ker se tako drgnejo na križajočih se mestih in se tam lahko naseli rak. Tudi veje, ki imajo nepravilno lego in je zaradi njih krošnja neskladna, odstranimo, če s tem ne nastanejo prevelike vrzeli.

Ce je krošnja pregosta in zapira soncu dostop v notranjost, jo moramo razredčiti. Sonce je važen čimtelj presnavljanja in s tem rodovitnosti sadnega drevesa, zato mora imeti odprt dostop v notranjost krošnje. Ce je krošnja močno pregosta, ni priporočljivo, da bi izžagali vse odvišne veje naenkrat, ampak razdelimo to delo na dve ali celo na tri leta. Ce namreč drevesu vzamemo preveč vej nima prave uporabe za sok in mu primanjkuje listja. Tako drevo si pomaga s tem, da iz spečih očes tvori nove poganjke - roparje.

Ni vseeno, kako in v kakšni razdalji od debla odžagamo veje. Potrebno je, da se rana, ki je nastala po odstranitvi veje, čimprej zaceli, da ne bo les trohnel. Nikakor ne smemo puščati čepa, ampak odrežemo vejo tik ob deblu in pazimo, da bo rana majhna. Vejo torej odžagamo navpično in ne pošev. Da se rana čim hitreje zarasa in bo čimbolj gladka, jo lahko obrežemo še z nožem in zamažemo s cepilno smolo. Pri malih ranah se seveda s tem ne bomo igrali.

Mladim drevescem bomo krono že od vsega začetka pravilno obrezali, to je že pri sajenju. Ce prinese iz drevesnice 75 do 100 cm dolge poganjke, jih okrajšamo na 50 do 60 cm. Srednji poganjek, ki je namenjen za podajšanje debla, naj bo približno 10 cm daljši od vej. Pustimo srednjega in štiri do pet stranskih poganjkov, ostale pa popolnoma odstranimo. Pri mladih drevescih nadziramo rast in vsako zimo ali vsako pomlad porežemo vse, kar je nepotrebne.

Da nam drevesce razvije lepo krošnjo s krepkimi vejami, ki ne bodo klonile in se lomile pod težo snega ali sadu, je potrebno posebno pri tistih vrstah, ki razvijajo dolge in šibke veje, da zadnje letne poganjke redno prikrajšujemo tako, da odrežemo od vsakega približno tretjino. Režimo v splošnem na zunanje oko, nikakor pa na notranje.

a čemu bi se slepili? Vaša zadeva je napravila postojenja nič koliko. Tu, pri nas, so verniki zagrenjeni in razočarani, zunaj pa naši ljudje prestopajo v drugo vero.»

»Zaradi nas?« je dahnill.

»Zaradi vas.«

»Ali to vedo? Ali to vedo?«

»Vedo. Seveda vedo. Kako bi ne vedeli, saj je javno! Morda jih je osupnila. Pa kakor vidiš...«

Sever je umolknil in se zazrl v konec cigare, na katerem je nastajala siva kapica pepela.

»Ne vem, kaj je to!« je vzkliknil Ceder-mac, ki ga je znova prevzemala bridkost. »Jaz se več ne najdem. Stokrat že sem se izprašal do dna. Kdo je v zmoti? Mi ali oni?«

Zupnik se je dvignil, stopil h knjižni omari in je nekaj časa strmel v črne hrbe debelih zvezkov, nato je znova sedel.

»Neko knjigo sem iskal.« je rekel. »Ne vem, kje jo imam. Pokazati sem ti hotel mesto. Pridejo dobe, ko se v Cerkvii sami pojavijo znote... Tako nekako, natančno se ne spominjam. Nočem trditi, da je danes taka doba.« se je nasmehnil. »Vsak naj sam presodi.«

Beseda je sprožila besedo, zagovorila sta se dolgo v noč.

Vas je bila mirna; tihoto je za trenutek pretrgal le pasji lajež, nato ni bilo slišati

ŽIVINOREJA

O kužnem zvrženju pri goveji živini

Zelo nevarna bolezen je kužno zvrženje pri goveji živini, ki ga povzročajo tako imenovani »bakterijsko-bacili«. Ta bolezen napada maternico brejih krav in povzroča vnetje sluznice. Posledica je, da krava zvrže navadno med četrtem in sedmim mesecem brejosti. Kužne klice, ki povzročajo to bolezen, so tudi v mrtvem teletu, v plodni vodi, pa celo v mleku. Pri bolnih bikih so klice v jajčniku in se s semenom prenašajo na kravo.

Pri vsakem kužnem zvrženju okužijo bacili hlevska tla, steljo, krmo in tudi pitno vodo. Tako se bolezen lahko prenese na vsa živina v hlevu. Ker kužne klice pre-drejo skozi vsako, tudi najmanjšo rano, se živali lahko okužijo s steljo ali krmo.

Tudi človek, ki ima opravka pri zvrženju okužene krave, lahko prenese bolezen na druge živali, če si ni zadostno razkužil rok, obleke in obuvale. Isto velja za vse pripomočke, ki so se pri tem uporabljali. Načelno naj velja, da nikdar ne čistimo jasi z metlo, s katero pometamo tla. Bolezen lahko prenašajo tudi druge živali, kakor psi, mačke, kokoši in mrčes.

Bolezen pride v hlev s tujo okuženo živaljo ali pa po bolnem biku. Tudi skupna pašna zdrave in okužene živine je nevarna.

Najvidnejši pojav boleznici je predčasno teletenje. Ce tele takoj pogine, ce se krava ne zravnja in ce ne ostane breja, so to prvi znaki boleznici. Zvrženja v prvih mesecih brejosti pogosto niti ne opazimo. Ce

pa je krava breja že več mesecev, se pred zvrženjem pojavijo otekljne na spolovilnih in iz njih se cedi rdeč izcedek. Tudi vime nabrekne. Take krave zvržejo navadno dva ali večkrat zaporedoma.

Zdravljenje te boleznici je zelo težavno in zahteva od gospodarja veliko truda in vztrajnosti. Skoraj vedno so zaporedna zvrženja posledica te kužne boleznici in le živinozdravnik bo lahko ugotovil, ce temu ni tako. Nujno potrebno je torej, da javimo živinozdravniku vsak slučaj zvrženja, ce zasumimo, da ga je povzročilo okuženje. Okuženo govedo takoj odstranimo iz hleva, ce pa to ni mogoče, ga postavimo v oddaljen kot, da ne pride v dotiko z drugimi živalmi. Zvrženi plod skrbno odstranimo iz hleva in ga položimo na hladen prostor, dokler ga ne preišče živinozdravnik. Da se zavarujemo pred večjo škodo, moramo živinozdravnikova navodila skrbno in točno izpolniti. Le on bo lahko ugotovil, ce je krava ozdravljiva ali pa jo bo treba zaklati.

Kako zavarujemo klet pred mrazom

Vzrok, da v kleti ob hujšem mrazu zmrzuje, je lahko že v legi kleti same, torej ce je pre malo zemljena, ali pa morda v načinu gradnje, saj vemo, da betonske kletne stene, tlaki in stropi slabo držijo toploto. Se večkrat pa je vzrok, da v kleti

ZA NASE gospodinje

Nekaj o kavi

Kava je beseda, ki zveni nekako ekso-tično, popotna beseda, beseda navade, beseda nagnjenja, beseda pretveze. Ali nismo tudi mi v manjši ali večji meri oboževalci kave? Zjutraj jo pijemo z mlekom, največkrat s cikorijo in drugimi dodatki, privoščimo si jo po kosilu, zaželimsi si je, premaršamo od dežja, po kakem razburjenju, naporu itd. Zaradi dobrega vonja, ker je poslastica in ker nam daje moči, je zapeljiva kakor ljubeč otroček, ki se koplje v soncu. Toda... pozor! Kava in kava je lahko dvoje različnih reči. Treba jo je znati pripraviti.

Kave ne praži sama: to je kočljivo dolgo in težko opravilo. Vsako vrsto kave je namreč treba posebej in drugače obravnavati.

Ne kupuj kave, ki se sveti. Bleščeča se

črna zrnca niso dobra.

Izberi močno kavo, svetlorjave barve.

Kave ne hrani dolgo, da ne bo izgubila dobrega vonja.

Nikoli je ne hrani blizu druge hrane, na primer zraven sira, čebule ali popra, da se ji okus ne pokvari.

Glede količine kave hrani vsak ljubitelj svojo skrivnost, navadno pa odmerimo zvrhano žličko drobnno mlete kave na skodelico.

Naj kava nikoli ne vre. S kuhanjem bi ji pokvarili okus.

Zmeljimo kavo v kar se da droben prah, vrzimo ga v vrelo in sladkano vodo; potem jo pristavimo k ognju samo toliko, da zakipi; ponovimo trikrat, nato pa prilijemo nekaj kapljic mrzle vode, da splava usedlina na dno.

nil, bilo je nekaj časa vse tiho, le izza vasi se je oglasil jasen vrisk, kakor da se je nenadoma vrgala svetla luč in v hipu ugasnila.

»Ves naš odpor je bil zaman«, je dostavil Ceder-mac.

»Saj ni bilo, se je Sever zganil kot zdramljen in otrnil cigaro. »Ni bil zaman. Če bi bili mirno sprejeli, bi se upali dalje, tako pa si bodo prej dobro premislili.«

»In vendar ste zdaj vi na vrsti. Vse besede, vsi znaki kažejo na to.«

»Ne verjamem«, je Sever stresnil z glavo. »Vsaj ne tako kmalu. Menda dobro vedo, da bodo pri nas naleteli na trši oreh.«

»Misliš, da ga ne bi strli?«

»Že. Ne rečem, da ne. Sili bi se morali končno vdati. Kdo bo v tem boju imel večjo škodo, je drugo vprašanje. Mi nimamo vaše vzgoje in zato tudi ne nekaterih vaših predsodkov, ne da bi te s tem hoteli žaliti. Naš odpor bo trdovratnejši; državi bo škodovala na ugledu, ker bo ostreje odjeknil v svetu. Pa ni samo to. O škodi, ki bi zadela Cerkev niti ne govorim. Že danes, dragi moj, že danes! Verni ljudje, pa se z besedo in srcem obračajo od Rima.«

Ceder-mac je zavzet razširil oči.

»Kaj praviš?«

»Govorim, kar vem. Hudo je, priznam,

glasu razen daljnega šuma vode. Po sobi so gledali temni hrbi knjig s pozlačnimi napisi, v šipah se je igrala luč.

V uri na steni je zdrknilo, odbilo je dvanajsto. Gospoda sta se dvignila; Sever je tovariša pospremil v spalnico.

»Ljudem se nisem upal povedati.« je vzdihnil Ceder-mac, ko sta stopila v sobo. »Nisem mogel. Dejal sem jim, da bo v nedeljo vse po starem. Saj nisem hotel lagati, nehoti sem zašel v škrpice. Kaj naj storim?«

»Pridigaj slovenski!«

Ceder-mac je zavzet pogledal.

»Ali ti je prepovedal nadškof?« se je Sever režal. »Saj ti ni. Torej! Ako se ne bojiš posledic, je od sile enostavno.«

»Ti se lahko smeješ.«

»Saj se ne. Iz žolca se smejem, a to ni nikak smeh. Lahko noč!«

Ceder-mac je legel in dolgo ni mogel zaspiti. Prisluškoval je glasovom noči. Bil je navrhan občutkov, poln vtisov, a vendar se je počutil lahkega. Ta dan so se ga bridkosti dotikale le po vrhu. Sklenil je roke in molil; na uho mu je prihajal šum vode, ki ga je zasledoval še v spanje.

Naslednjega dne proti večeru se je vračal domov. Da se je izognil Ljp, je šel po bližnjici, poskakoval čez kamenje in kore-

ti zmrzuje, ker so kletna okna le enojno zasteklena — ali pa morda kakšne šipe sploh ni... Seveda, zdajle na hitro ne moremo pričarati dvojnih oken namesto enojnih, pač pa lahko sami napravimo na kletna okna »oknice« (polkna) iz desk, iz lesnita ali pa debele lepenke. Ce nastopi posebno hud mraz, moramo pod okno in oknice ali oboja okna natlačiti cunj, lesne volne papirja, seno ali česarkoli, kar lahko zadrži prodiranje mraza. Razen pri oknih prodira mraz v klet skozi vrata, posebno še, če vodijo v klet neposredno od zunaj, kar je zelo narobe. Toda če je že tako, skušajmo zimskemu mrazu zabraniti vdor v klet skozi vrata tako, da v kletki za vrati napravimo zaslon iz starih odej (kocev) ali iz strešne lepenke. Obenem pa trdno sklenimo, da bomo dali takoj za drugo zimo izdelati za klet še ena vrata in da bomo napravili pred kletjo ali v kletki sami za vhodnimi vrati majčken »vetrnika«.

Dvojnata vrata v klet in vetrnik so potrebni, da lahko prva vrata zapremo, preden odpremo druga — in tako preprečimo vdor mrzlega (ali poleti vročega) zraka v klet, kadar stopimo vanjo.

Ce so vzrok zmrzovanj v kleti pretanke morda celo betonske stene, jih moramo toplotno osamiti (izolirati). Praviloma jih je treba obložiti z izolacijsko oblogo. Za silo nam za eno zimo nadomesti tako oblogo tudi slamnata opažna stena. Postavimo jo ob tisti steni, ki je mrazu najbolj izpostavljena. Opažno steno napravimo tako, da postavimo nekaj centimetrov od zidu letve, segajoče do stropa, približno pol metra vsak sebi, med letve in zid pa naložimo slamo. Ker poravnana slama (škopnica) ni vsakemu dostopna, lahko uporabimo za oblogo tudi papir, strešno lepenko ali pa obložimo steno z deskami.

Ce bomo ob hudem mrazu hodili v klet le poredkoma, in sicer le popoldne, ki je najmanj mraz, če bomo vrata za seboj zapirali in ce bomo zadelali tudi morebitne odtočne odprtine, toplota v kleti verjetno ne bo padla na zmrzišče. Za vsak primer pa obesimo v klet toplomer in ce pade toplotna na 2 stopinji nad ničlo, uporabimo pač skrajno sredstvo: v klet postavimo električno pečko in jo pustimo goreti, dokler toplotna v kletki ne naraste vsaj na 4 stopinje. Krompir in zelenjava začeta namreč zmrzovati, še preden pade temperatura na nič stopinj.

Za bolnike z revmo...

Ce čutite v sklepih bolečine, pijte čaj iz jabolč, ki ga boste tako pripravili: sveže ali suhe jabolčne olupke polijte z vrelo vodo in zjutraj in zvečer izpijte skodelico tega čaja. Sedaj je čas, da olupke zbirate, posušite in shranite za zimo.

Odgovorni urednik: Tedoldi Vojmir
Reg. Videmske sodnije št. 47
Tiska: Tiskarna L. Lucchesi - Gorica

mo in udaril, kakor je udaril tolikokrat, ne da bi se tega dobro zavedel, in šel dalje. Nikoli ni pomislil, kaj je storil, prvič v tem trenutku. In ga ubilo ali pohabljenost tuje življenja nikoli ni bolelo, bil je le slučaj, da se je zdaj tega zavedel. V trenutku, ko mu je bila duša mehka, da so mu bile vse stvari enako po sreč.

Hodil je počasneje, v mislih je sklanjal glavlo in ni več mahal s palico. Ali ne delamo enako tudi z ljudmi? Udarimo mlogređe in gremo dalje. Ali ni tudi z narodi tako? Ali je to božji zakon.

Zdrnil se je in zamahnil s palico po veji, s katere je bilo odletelo že skoraj vse listje. Kam so mu zopet misli zašle? Vsaka misel, porojena še iz tako ničevega vzroka, ga je navračala od miru in poza-bljenja. Še več... Namrščil je čelo, postal in se razgledoval po obronkih. Da bi odgnal, kar mu je polagoma kot mrak vstajalo iz duše.

Zazvonilo je Zdravo Marijo. Od treh, starih strani so pritrepetali glasovi zvonov, ki so se s svojo tenko pesmijo tako čudovito ujemali z mrakom večera. Ako bi bil dobro poslušnil, bi jih slišal tudi od drugod. Odkril se je in molil. V molitev je vpletel prošnjo, da bi ga Bog obvaroval blodnih misli.

(Se nadaljuje)